

ŞEFKAT-MERHAMET ÖLÇEĞİ'NİN İLK PSİKOMETRİK BULGULARI

Hakan SARIÇAM

Doç.Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, hakansaricam@gmail.com

Nusret ERDEMİR

YL Öğrencisi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, erdemir_n@hotmail.com

Öz

Bu araştırmanın amacı Cho, Noh, Park, Ryu, Misan ve Lee (2018) tarafından geliştirilen Şefkat-Merhamet Ölçeğinin (ŞMÖ) ilk psikometrik bulgularını incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu farklı üniversitelerden 310 beliren yetişkin oluşturmaktadır. Katılımcıların 83'ü erkek, 227'si kadın olup, yaş ortalaması 21.19'dur (SS=2.02). Ölçeğin psikometrik özellikleri, açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi, benzer ölçek geçerliği, iç tutarlık güvenilirlik ve madde analizi teknikleriyle incelenmiştir. Araştırmada benzer ölçek geçerliği çalışması için Affedicilik Ölçeği (Sarıçam ve Akın, 2013) ve Diğerkâmlık Ölçeği (Sarıçam, Çelik, Güven ve Kanpolat, 2014) kullanılmıştır. Dilsel eşdeğerlik çalışmasında Türkçe Form ile İngilizce Form arasında istatistiksel olarak yüksek düzeyde korelasyon bulunmuştur. KMO örneklem uygunluk katsayısı .82, Barlett testi değeri ise χ^2 1199.64 ($p < .001$, $sd = 105$) olarak hesaplanmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonucu ölçeğin faktör yükleri merhamet alt ölçeği için .47 ile 65, benmerkezcilik alt boyutu için .52 ile 74 ve şefkat alt ölçeği için .37 ile .71 arasında sıralandığı görülmüştür. Ölçeğin yapı geçerliği için uygulanan doğrulayıcı faktör analizinde orijinal formula tutarlı olarak 15 maddenin 3 alt boyutta uyum verdiği görülmüştür. Benzer ölçek geçerliği çalışmasında merhamet ve şefkat alt ölçekleri ile affedicilik ve diğerkâmlık arasında pozitif; benmerkezcilik alt ölçeği ile affedicilik ve diğerkâmlık arasında negatif ilişkiler olduğu görülmüştür. Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı merhamet alt ölçeği için $\alpha = .69$; benmerkezcilik alt ölçeği için $\alpha = .75$ ve şefkat alt ölçeği için $\alpha = .70$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin düzeltilmiş madde-toplam korelasyon katsayılarının merhamet alt ölçeği için .32 ile 50, benmerkezcilik alt boyutu için .41 ile 67 ve şefkat alt ölçeği için .30 ile .42 arasında sıralandığı görülmüştür. Tüm bu ilk psikometrik değerler, Şefkat-Merhamet Ölçeğinin Türk yetişkinlerde yeterli düzeyde geçerli ve güvenilir olduğunu, ayrıca ölçeğin değerler eğitimi ve spiritüel psikoloji alanında kullanabileceğini göstermiştir. Ayrıca bu bulgular ilgili alanyazın bağlamında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Merhamet, şefkat, , ölçek.

FIRST PSYCHOMETRIC PROPERTIES OF LOVINGKINDNESS-COMPASSION SCALE

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the psychometric properties of the Lovingkindness-Compassion Scale which was developed by Cho, Noh, Park, Ryu, Misan, and Lee (2018). The research was conducted with 310 (227 females, 83 males) emerging adults from different universities in Turkey. All of the participants were either 18 or 30 years old, with a mean age of 21.19 (SD=2.02) years. The validity and reliability of scale was investigated via exploratory confirmatory factor, confirmatory factor analysis and concurrent validity, Cronbach alpha internal consistency, and item analysis techniques. In concurrent validity, The Trait Forgiveness Scale (Saricam & Akin, 2013) and The Altruism Scale (Saricam Çelik, Güven, & Kanpolat, 2014) were used. In the linguistic equivalence study, there was significant high correlation coefficient between the English form scores and the Turkish form scores. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) of sampling adequacy was calculated as .82 and a significant result was found on Bartlett's test of Sphericity $\chi^2 = 1199.64$ ($p < .001$, $df = 105$). In EFA, Factor loadings ranged from .47 to .65 for compassion sub-scale, .52 to .74 for self-centeredness sub-scale, and .37 to .71 for lovingkindness sub-scale. Results confirmatory factor analyses demonstrated that 15 items yielded three factors as original form and that the three-dimensional model was appropriate. In the concurrent validity, lovingkindness and compassion subscales had significant positive relationships with forgiveness and altruism. Moreover, self-centeredness subscale had significant negative relationships with forgiveness and altruism. Cronbach alpha internal consistency coefficient was found as $\alpha = .69$ for compassion sub-scale, $\alpha = .75$ for self-centeredness sub-scale, and $\alpha = .70$ for lovingkindness sub-scale. Corrected item-total correlations ranged from .32 to .50 for compassion sub-scale, .41 to .67 for self-centeredness sub-scale, and .30 to .42 for lovingkindness sub-scale. All first psychometric properties demonstrated that the Lovingkindness-Compassion Scale can be named as a valid and reliable instrument in Turkish emerging adults and it could be used in the field of values education and spiritual psychology. Moreover, findings were discussed in light of the related literature.

Keywords: Compassion, lovingkindness, scale.

GİRİŞ

Hemen bütün inançların ortak payelerinden biri olan merhamet, psikoloji bilimi tarafından uzunca bir süre ihmal edildikten sonra empati, yakınlık davranışı, bağlanma, duyarlılık, affedicilik vb. kavramları içinde barındırdığından psikolojinin (sosyal psikoloji ve din psikolojisi) ilgisini çekmeyi başarmıştır. Seligman ile yükselen pozitif psikolojinin gelişmesiyle birlikte patoloji ve sorun odaklı olmaktan çıkılmaya başlanmıştır; iyi olma, psikolojik dayanıklılık, mutluluk ve farkındalık çalışmalarına yönelim artmıştır (Germer & Siegel, 2012; Seligman, Steen, Park & Peterson, 2005). Merhamet ve şefkat gibi spiritüel kavramlar da bu yönelimden nasibini alarak, ruh sağlığını olumlu yönde etkileyen pozitif psikolojik kavramlar arasında anılmaya başlanmıştır. Merhamet; “Lazarus (1991) olumsuz yaşanmışlıkları sonucunda bir bireyin diğerinden etkilenip, yardım etme duygusu; Radey (2007) bireyin diğer birey için bencillik duygularından bir kenara bırakarak diğer bireyin mutluluğu, huzuru ve refahı için çaba harcaması; Neff ve Germer (2017) birey yaşanan sıkıntılı durumlar sonucunda oluşan acının farkındalığına vararak, diğer bireylere duygusal açıdan eylemde bulunarak yardım etme” şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımlardan hareketle merhamet kavramı içinde duygusal, bilişsel ve davranışsal süreçleri içermekte olduğu ifade edilebilir.

Merhamet kavramı ile empati, sempati, acıma gibi kavramların anlamları arasındaki küçük farklılıklar bu kavramların birbirinin yerine yanlış şekilde kullanılabilir kılmaktadır. Bu nedenle merhamet kavramı ile empati, sempati, acıma kavramlarının anlam farklılıklarına değinerek, merhamet kavramını bu kavramlardan ayırmak gerekir. Empati bir insanın başkasının duygularını algılayabilmesi iken, merhamet ise duyguları algılamanın yanında bu duygulardan ortaya çıkan olumsuzlukları ortadan kaldırmak için harcanan enerji ve eylem çabasıdır (Boellinghaus, Jones, & Hutton, 2013). Empati kişilerarasında duygu paylaşımı olduğu sürece devam edebilirken, merhamet başka bir kişiye ihtiyaç duymadan da ortaya çıkan uzun süre devam edebilen bir süreçtir (Sprecher ve Fehr, 2005). Sempati kavramı ise kişi başka bir kişinin olumsuz duygularını hissetmesi ve o kişi gibi düşünebilmesi olup, merhametin içinde yer alan ve merhametin oluşumunun bir parçasıdır (Eisenberg, 2002; Gilbert, 2005; Lazarus, 1991). Acıma kavramına bakıldığında ise, bireyin karşısındaki bireyden kendini ayrı tutarak sorunlarına yardım etmesi mevcut olup, üstünlük kurarak benliğini yüceltmesi; diğer bir ifade ile merhametten empatinin çıkarılmasıdır (Hangartner, 2013; Lazarus, 1991; Öncü, 2015; Pommier, 2011).

Öz-anlayış modeline göre merhametin bileşenleri; sevecenlik, paylaşımların bilinci, bilinçli farkındalık olarak ele alınır (Neff, 2003; Pommier, 2011). Bu üçlü yapı birbiriyle birlikte hareket etmektedir. Bu üçlü yapı bireyin başka bir bireyin yaşadığı olumsuz durumunun fark etmesi, yardım etmesi ve yakınlığın oluşmasını sağlar (Pommier, 2011).

Literatüre bakıldığında merhameti yüksek olan bireylerde düşük depresyon (Akdeniz, 2014; Cole-King & Harding, 2001; Gilbert & Procter, 2006), yüksek duygusal zekâ (Akdeniz, 2014), yüksek sosyal destek (Hutcherson, Seppala,

& Gross, 2008; Salazar, 2015), yüksek mutluluk (Erdoğan, 2017), düşük saldırganlık (Erdoğan, 2017), yüksek öznel iyi oluş (İşgör, 2017), yüksek benlik saygısı (Krause & Shaw, 2000), düşük anksiyete (Cole-King & Harding, 2001) bulunmuştur. Bunun yanında tek çocuk olan bireylerde merhametin düşük olduğu görülmüştür (İşgör, 2017). Merhamet odaklı eğitim ile beyin işlevlerinde değişime rastlanmıştır (Weng vd., 2013).

Pozitif psikoloji ve spiritüel psikolojinin gelişimine paralel olarak merhametin değerlendirilmesi ve diğer kavramlarla ilişkisini tespit etmek amacıyla ulusal ve uluslararası alanyazında bazı ölçme araçları bulunmaktadır. Merhamet ile ilgili ölçek çalışmaları yurtdışında soyut ve duygusal yönünü ele alan Duyarlı Sevgi Ölçeğini Sprecher ve Fehr (2005); başkalarına odaklı merhameti ölçmek için Merhamet Ölçeği Pommier (2011) tarafından geliştirilmiştir. Neff (2003) tarafından geliştirilen ve ulusal literatürü öz-duyarlılık ve öz-anlayış olarak geçmiş ve çok sık kullanılan ölçeklere de rastlamak olasıdır. Merhamet ile ilgili yurtiçi çalışmalar bakıldığında ise Pommier'in (2011) Merhamet Ölçeğinin, Akdeniz ve Deniz (2016) tarafından Türkçeye uyarlama çalışmasına, Coşkun ve diğerlerinin (2017) Merhametli Kişilerin Yaşam Ölçeğinin Türkçe Versiyonuna, Demirci Seyrek, Ersanlı ve Tunç'un (2016) geliştirdiği Duyarlılık Ölçeğine rastlamak mümkündür. Ayrıca Kristin Neff'in yaptığı gibi Uzakdoğu ve Budist felsefeden esinlenerek bireylerin merhamet, ben-merkezcilik ve şefkat düzeylerini değerlendirmek için Cho, Noh, Park, Ryu, Misan ve Lee (2018) tarafından geliştirilmiş Şefkat-Merhamet Ölçeği'ne rastlamak mümkündür. Şefkat ve merhamet kavramlarını birlikte değerlendiren bu ölçme aracının diğerlerinden önemli bir farkı sadece duygu ve maneviyat odaklı olması değil aynı zamanda kişilik perpektifli bu iki kavrama bakmasıdır. Bu araştırmanın amacı Cho vd. (2018) tarafından geliştirilen Şefkat-Merhamet Ölçeğinin Türk kültüründe ilk psikometrik bulgularının paylaşılmasını sağlamaktır.

YÖNTEM

Araştırmada üniversitede okuyan yetişkinlerin şefkatini (merhametini) ölçmek amacıyla yabancı bir ölçeğin çevirisinin yapılıp ve Türkiye'de yapılan araştırma sonucunda geçerliğini ve güvenilirliğini ifade etmek amacıyla tarama türünde yapılmıştır.

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu farklı üniversitelerden 310 beliren yetişkin oluşturmaktadır. Katılımcıların 83'ü erkek, 227'si kadın olup, yaş ortalaması 21.19'dur (SS=2.02).

Veri toplama araçları

Şefkat-Merhamet Ölçeği (ŞMÖ): Bu ölçek Cho vd. (2018) tarafından bireylerin merhamet, ben-merkezcilik ve şefkat düzeylerini değerlendirmek için geliştirilmiştir. Ölçek 5'li Likert türü "(1) Benim için hiç doğru değil, (2) Benim için doğru değil, (3) Ne doğru ne yanlış, (4) Benim için doğru ve (5) Benim için çok doğru" olup; 15 madde ve 3 alt boyuttan (merhamet, ben-merkezcilik, şefkat) oluşmaktadır. Doğrulayıcı faktör analizinde uyum iyiliği değerleri ($\chi^2= 151.6$, $sd= 85$), TLI = .915, CFI= .931, RMSEA =.057) olarak hesaplanmıştır. Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı ölçeğin bütünü için $\alpha=.85$, merhamet alt boyutu için $\alpha=.78$, ben-merkezcilik alt boyutu için

$\alpha=.72$ ve şefkat alt boyutu için $\alpha=.75$ olarak bulunmuştur. Üç hafta arayla yapılmış, test tekrar test güvenilirlik katsayısı ise $r=.79$ olarak bulunmuştur.

Affedicilik Ölçeği: Bu ölçek Berry vd. (2005) tarafından bireylerin affedicilik özelliğini değerlendirmek için geliştirilmiştir. Ölçek 5'li Likert türü (1=Hiç Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum ve 5=Tamamen Katılıyorum) olup; 10 madde ve tek boyuttan oluşmaktadır. Ölçek Türkçe'ye Sarıçam ve Akın (2013) tarafından uyarlanmıştır. Ölçeğin uyum iyilik değerleri $\chi^2= 106.47$, $sd= 32$, $RMSEA= .077$, $CFI= .89$, $GFI= .95$, $AGFI= .91$, $SRMR= .062$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin faktör yükleri .52 ile .77 arasında sıralanmakta olup; Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı $\alpha=.67$ olarak bulunmuştur. Ölçüt geçerliği çalışmasında affedicilik ile Heartland affetme arasında pozitif ($r= .84$) ilişki ve affedicilik ile alçakgönüllülük arasında pozitif ($r= .52$) ilişki olduğu görülmüştür. Test-tekrar test korelasyon katsayısı ölçeğin bütünü için $r=.88$ olarak bulunmuş; ayrıca ölçeğin düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarının .37 ile .48 arasında sıralandığı görülmüştür.

Diğerkâmlık Ölçeği: Bu ölçek Sarıçam, Çelik, Güven ve Kanpolat (2014) tarafından bireylerin diğerkâmlık düzeylerini tespit etmek için geliştirilmiştir. Ölçek 5'li Likert (1= Hiçbir zaman, 2= Nadiren, 3=Ara sıra, 4=Çoğu zaman, 5= Her zaman) tipi olup; 18 madde ve tek boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin açılımlayıcı faktör analizinde KMO örneklem uygunluk katsayısı .83, Barlett testi χ^2 değeri 1583.105 ($p< .001$, $sd= 153$) olarak bulunmuş; analizin sonucunda 51 maddenin 18'e düştüğü ve bu 18 maddenin öz değeri 1'in üstünde olan tek faktörde toplandığı görülmüştür. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı $\alpha=.90$ olarak bulunmuştur. Ölçüt geçerliği çalışmasında Diğerkâmlık ile Özgecilik arasında ($r= .77$) pozitif ilişki olduğu görülmüştür. Test-tekrar test korelasyon katsayısı $r=.69$ olarak bulunmuş; ayrıca ölçeğin düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarının .39 ile .77 arasında sıralandığı görülmüştür.

İşlem

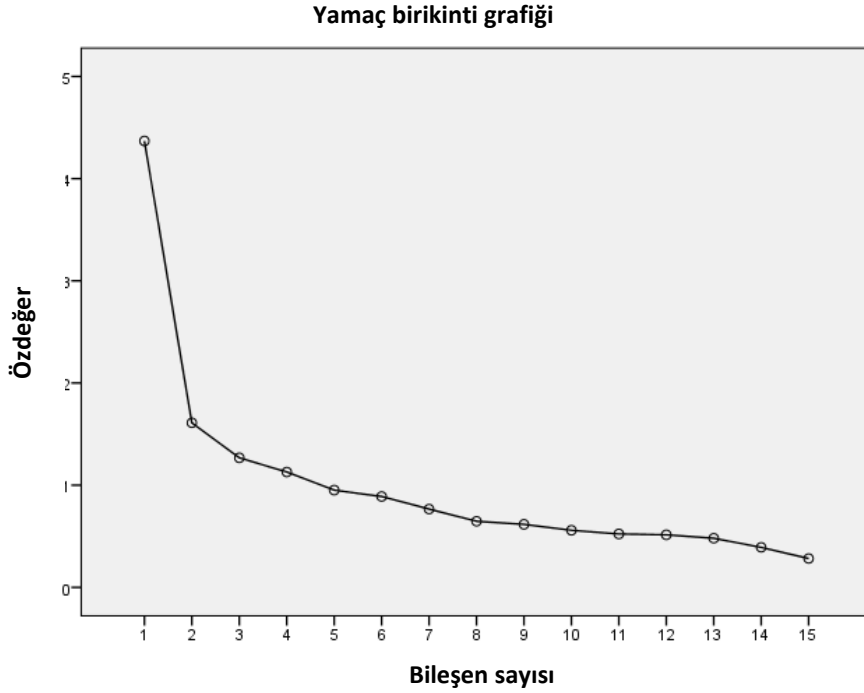
Öncelikle Şefkat-Merhamet Ölçeğinin uyarlama çalışması için ölçeği geliştirenlerden Prof. Hyunju Cho ile e-mail yoluyla iletişim kurulmuş ve ölçeğin uyarlanabileceğine ilişkin gerekli izin alınmıştır (22.01.2019). Türkçeye uyarlama süreci belli aşamalardan oluşmaktadır. Öncelikle ölçek İngilizce Öğretmenliği 1 dil uzmanı tarafından Türkçeye çevrilmiş ve daha sonra bu Türkçe form tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Dil uzmanından elde edilen Türkçe maddeler üzerinde tartışarak anlam ve gramer açısından gerekli düzeltmeleri yapılmış ve denemelik Türkçe form elde edilmiştir. Son aşamada bu form, eğitim psikolojisi ile psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki 2 öğretim üyesine inceletilerek görüşleri doğrultusunda bir uygulama formu oluşturulup Google anket aracılığıyla katılımcılara uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS dosyası olarak aktarıldıktan sonra maddelere öncelikle açıklayıcı faktör analizi (AFA) daha sonra doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Uyum indeks değerlerini genel kabul edilen AGFI, GFI, CFI, IFI, NFI, RFI ve IFI için $> .90$, RMSEA ve SRMR için $< .05$ ölçüt olarak alınmıştır (Byrne, 2010). Ölçüt geçerliği çalışması için toplam puan ortalamaları üzerinden korelasyon katsayısını tespit etmek için Pearson momentler korelasyon analizi uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizleri için SPSS 17 ve LISREL 8.54 programlarından yararlanılmıştır.

BULGULAR

Yapı geçerliği

Açıklayıcı faktör analizi (AFA)

Ölçeğin yapı geçerliği çalışması için Türkiye'nin farklı illerinde 310 katılımcıdan elde edilen veriler kullanarak maddelerin faktörleşebilirlik özelliği başka bir deyişle faktör yapısı incelenmiştir. Öncelikle bütün maddeler arasında korelasyon matrisi incelenerek, önemli oranda manidar korelasyonların olup olmadığına bakılmış ve AFA'nın yapılabilmesine uygunluk gösterir nitelikte manidar ilişkilerin olduğu görülmüştür. Daha sonra örneklem uygunluğu (Sampling adequacy) ve Barlett Sphericity testleri gerçekleştirilmiştir. Verilerin faktör analizine uygunluğu için KMO .60'dan yüksek ve Barlett testinin anlamlı çıkması gerekmektedir (Sarıçam & Adam Karduz, 2018). Bu çalışmada KMO örneklem uygunluk katsayısı .82, Barlett testi değeri ise $\chi^2=1199.64$ ($p<.001$, $sd=105$) olarak hesaplanmıştır. Yapılan ilk temel bileşenler analizinde, döngüsüz metot kullanılarak, yamaç birikinti grafiği faktör çözümlenmesiyle maksimum faktör sayısı incelenmiş ve özdeğeri 1'den yüksek olan 4 faktörlü bir yapı elde edilmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. ŞMÖ Faktör yapısı

Fakat madde faktör yüklerine bakıldığında bazı maddelerin başka faktörlerin altında yer alması hem de orijinal formda 3 alt faktörün net belirlenmesinden ötürü AFA yapılırken 3 boyut ile sınırlandırılarak model tekrar gözden geçirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda toplam varyansın %48.31'ini açıklayan (Merhamet=%19.29, Ben-merkezcilik=%16.23, Şefkat=%12.79) bir yapı elde edilmiştir. Açıklayıcı faktör analizi sonucu Tablo 1'de verilmiştir.

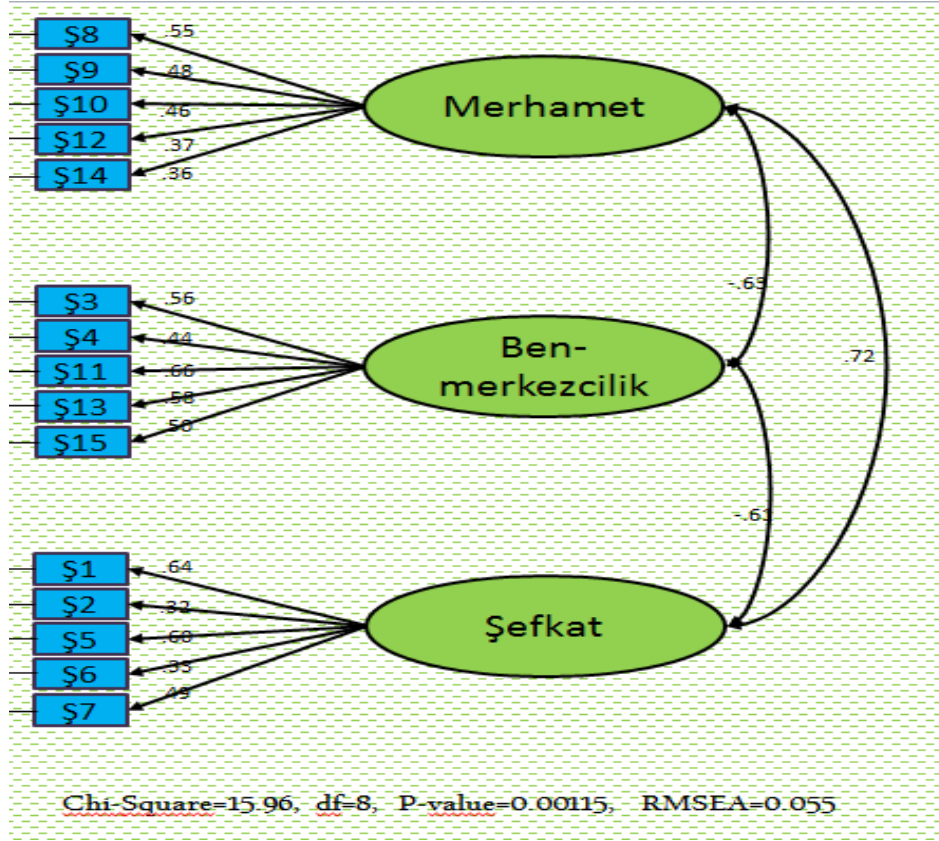
Tablo 1. AFA faktör yükleri ve varyans değeri

Madde no	Bileşen		
	1	2	3
şm1			.696
şm2			.376
şm3		.616	
şm4		.523	
şm5			.713
şm6			.393
şm7			.563
şm8	.651		
şm9	.539		
şm10	.505		
şm11		.741	
şm12	.481		
şm13		.675	
şm14	.475		
şm15		.570	

Ölçeğin faktör yükleri merhamet alt ölçeği için .47 ila 65, benmerkezcilik alt boyutu için .52 ila 74 ve şefkat alt ölçeği için .37 ila .71 arasında sıralanmakta olup Bu bulgulara göre ölçeğin madde faktör yapısının Türk kültürüne uygun olduğu fakat maddelerin doğrulanması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Doğrulayıcı faktör analizi

Ölçek maddelerinin Türk örneğinde doğrulanıp doğrulanmadığını saptamak için 3 boyutlu model için verilere uygulanan doğrulayıcı faktör analizinde uyum indeksi değerleri: $\chi^2= 15.96$, $sd=8$, $p=0.00115$ RMSEA= .057, AGFI=.92, GFI=.92, NFI=.92, RFI=.92 ve SRMR=.053 olarak bulunmuştur. DFA diyagramı Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. ŞMÖ DFA diyagramı

Şekil 2’de görüldüğü üzere Ölçeğin DFA faktör yükleri .32 ile .66 arasında sıralanmaktadır.

Uyum geçerliği

Benzer ölçek geçerliği çalışmasında merhamet alt ölçeği ile affedicilik ve diğerkâmlık arasında pozitif (sırasıyla $r=.71$; $.62$) ve şefkat alt ölçeği ile affedicilik ve diğerkâmlık arasında pozitif (sırasıyla $r=.72$; $.63$); benmerkezcilik alt ölçeği ile affedicilik ve diğerkâmlık arasında negatif ilişkiler (sırasıyla $r=-.69$; $.74$) olduğu görülmüştür.

Güvenirlilik

Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayısı merhamet alt ölçeği için $\alpha=.69$; ben-merkezcilik alt ölçeği için $\alpha=.75$ ve şefkat alt ölçeği için $\alpha=.70$ olarak bulunmuştur.

Madde analizi

Düzeltilmiş madde-toplam ilgileşimi. Ölçeğin düzeltilmiş madde-toplam korelasyon katsayılarının merhamet alt ölçeği için .32 ila .50, benmerkezcilik alt boyutu için .41 ila .67 ve şefkat alt ölçeği için .30 ila .42 arasında sıralanmakta olup sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. ŞMÖ Düzeltilmiş madde-toplam ilgileşim değerleri

Madde no	Düzeltilmiş madde-toplam ilgileşimi
mer8	.497
mer9	.457
mer10	.459
mer12	.379
mer14	.312
mer3	.470
mer4	.412
mer11	.666
mer13	.607
mer15	.474
mer1	.405
mer2	.310
mer5	.421
mer6	.303
mer7	-.297

SONUÇ ve TARTIŞMA

Bu çalışmada yetişkinlerin özgünlük düzeylerini belirlemeye yönelik Şefkat Merhamet Ölçeğini Türkçeye uyarlanması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ŞMÖ'nün geçerliği, yapı ve benzer ölçek geçerliği ile belirlenmiştir. Yapı geçerliliği, açıklayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) şeklinde yapılmıştır. AFA uygulanmasının nedeni ŞMÖ'nün orijinal formunun faktör yapısının Türkiye kültüründe değerlendirmek, DFA kullanılmasının nedeni orijinal formun faktör yapısının üniversite öğrencileri üzerinde doğrulanıp doğrulanmadığını incelemektir (Saricam & Canatan, 2015). AFA sonucunda faktör yükleri literatürde kabul edilebilir değer olan .32'den (Tabachnick & Fidell, 2013) yüksektir. DFA sonucu ise ölçeğin 3 boyutlu olarak uyum iyiliği indekslerinin normal değerlerde olduğu söylenebilir. Çünkü χ^2 / sd değerinin 2 civarı olması, ayrıca SRMR ile RMSEA değerinin 0,05 civarında olması ise normal hatta iyi bir fit değerini göstermektedir (Kline, 2010). Uyum geçerliği (ölçüt geçerliği) çalışması sonucunda ise ölçeğin geçerli olduğu sonucuna varılmıştır. Şefkat Merhamet Ölçeğinin güvenilirlik çalışmaları sonuçlarına bakıldığında ise Cronbach alfa iç tutarlık, madde toplam korelasyonu katsayıları kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmektedir. Sosyal bilimler alan yazında Cronbach alfa iç tutarlık güvenilirlik katsayısı için kabul edilebilir değerler .70 ile .80 arasındadır (Nunnally & Bernstein, 1994). Ayrıca düzeltilmiş madde toplam korelasyon değerlerinin .30 'dan büyük olması gerekmektedir (Millon & Bloom, 2008:378). Şefkat Merhamet Ölçeğinin yukarıda bahsedilen psikolojik ölçme aracı geliştirme ve uyarlama ölçütlerini sağladığı söylenebilir.

Sonuç olarak, Şefkat Merhamet Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgular, Türk kültürüne uyarlanan 15 maddelik kendine değerlendirmeye yönelik olan ölçeğin yetişkinlerin merhamet, ben-merkezcilik ve şefkat düzeylerini geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçmek amacıyla kullanılabileceğini göstermektedir. Uyarlanan ölçeğin psikometrik özellikleri özgün formu ile karşılaştırılacak olursa: Uyum iyiliği değerleri özgün ölçekten daha düşük olup; iç tutarlık güvenilirlik katsayıları da daha düşüktür. Ölçüt geçerliği çalışmasında özgün formun daha fazla değişkenle ilişkisine bakıldığı görülmüştür.

ÖNERİLER

1. Ölçeğin dilsel eşdeğerlik çalışması eksiktir. Türkçe ve İngilizceyi birlikte iyi değerlendirebilecek 30-40 kişilik bir örnekleme Türkçe ve İngilizce formlar verilerek ilişki katsayıları hesaplanabilir.
2. Doğrulayıcı faktör analizi birinci düzeyde yapılmıştır. İkinci düzey DFA yapılabilir.
3. Zaman kısıtlı olduğundan test-tekrar test ilişileşim çalışması yapılamamıştır, bunun da yapılması gereklidir.
4. Farklı ölçme araçları kullanılarak ölçeğin ölçüm gücü arttırılabilir.

KAYNAKÇA

- Akdeniz, S. (2014). *Farklı Merhamet Düzeylerine Sahip Üniversite Öğrencilerinde Depresyon, Anksiyete, Stres Ve Duygusal Zekânın İncelenmesi*. Yayımlanmış Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Akdeniz, S., & Deniz, M. E. (2016). "Merhamet Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması." *The Journal of Happiness & Well-Being*, 4(1), 50-61.
- Berry, J. W., Worthington, E. L., Jr., O'Connor, L., Parrott, L. III, & Wade, N.G. (2005). "Forgiveness, Vengeful Rumination, And Affective Traits." *Journal of Personality*, 73(1), 183-226. Doi: 10.1111/j.1467-6494.2004.00308.x
- Boellinghaus, I., Jones, F. W., & Hutton, J. (2013). "Cultivating Self-Care And Compassion In Psychological Therapists In Training: The Experience Of Practicing Loving-Kindness Meditation." *Training and Education In Professional Psychology*, 7(4), 267. Doi: 10.1037/a0033092
- Byrne, B. M. (2010). *Structural Equation Modeling With Amos: Basic Concepts, Applications, And Programming* (2nd ed.). New York: Taylor and Francis.
- Cho, H., Noh, S., Park, S., Ryu, S., Misan, V., & Lee, J. S. (2018). "The Development And Validation Of The Lovingkindness-Compassion Scale." *Personality and Individual Differences*, 124, 141-144. Doi: 10.1016/j.paid.2017.12.019
- Cole-King, A., & Harding, K. G. (2001). "Psychological Factors And Delayed Healing In Chronic Wounds." *Psychosomatic Medicine*, 63(2), 216-220. Doi: 10.1097/00006842-200103000-00004
- Coskun, H., Kavakli, O., Babayigit, M., & Chang, J. H. (2017). "The Psychometric Evaluation Of The Turkish Version Of The Compassion Of Others' Lives Scale (The COOL)." *International Journal of Caring Sciences*, 10(2), 637-646.
- Demirci Seyrek, Ö., Ersanlı, K., & Tunç, T. (2016). "Duyarlık Ölçeği." *Electronic Journal of Social Sciences*, 15(56), 284-294.
- Eisenberg, N. (2002). "Empathy-Related Emotional Responses, Altruism, And Their Socialization." *Visions of compassion: Western Scientists And Tibetan Buddhists Examine Human Nature*, 135, 131-164. Doi: 10.1093/acprof:oso/9780195130430.003.0007

- Erdogan, B. (2017). *Yetişkinlerde Mutluluğun Merhamet Ve Saldırganlıkla İlişkisinin İncelenmesi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Germer, C. K., & Siegel, R. D. (Eds.). (2012). *Wisdom And Compassion In Psychotherapy: Deepening Mindfulness In Clinical Practice*. Guilford Press.
- Gilbert, P. (2005). Compassion and Cruelty: A Biopsychosocial Approach. In P. Gilbert (ed). *Compassion: Conceptualisations, Research and Use In Psychotherapy*. (pp. 3- 74). London: Routledge.
- Gilbert, P., & Procter, S. (2006). "Compassionate Mind Training For People With High Shame And Self-Criticism: Overview And Pilot Study Of A Group Therapy Approach." *Clinical Psychology & Psychotherapy: An International Journal of Theory & Practice*, 13(6), 353-379. Doi: 10.1002/cpp.507
- Hangartner, D. (2013). Human Suffering And The Four Immeasurables-A Buddhist Perspective On Compassion. In T. Singer & M. Bolz (Eds), *Compassion: Bridging Practice and Science* (pp.152-164). E-book, Munich: Max-Planck-Gesellschaft.
- Hutcherson, C. A., Seppala, E. M., & Gross, J. J. (2008). "Loving-Kindness Meditation Increases Social Connectedness." *Emotion*, 8(5), 720-724. Doi: 10.1037/a0013237.
- İşgör, İ. Y. (2017). "Merhametin Öznel İyi Oluş Üzerindeki Yordayıcı Etkisinin İncelenmesi." *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16(2), 425-436. Doi: 10.21547/jss.290441
- İşgör, İ. Y. (2017). "Üniversite Öğrencilerinde Bağlanma Stilleri ve Akademik Başarının Merhamet Üzerindeki Yordayıcı Etkisi." *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 82-99. DOI: 10.17556/erziefd.299182
- Kline, R. B. (2010). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling, Third Edition (Methodology in the Social Sciences)* (3rd Edition). New York: The Guilford Press.
- Krause, N., & Shaw, B. A. (2000). "Giving Social Support To Others, Socioeconomic Status, And Changes In Self-Esteem In Late Life." *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 55(6), S323-S333. Doi: 10.1093/geronb/55.6.S323
- Lazarus, R. S. (1991). *Emotion And Adaptation*. Oxford University Press.
- Millon, T., & Bloom, C. (2008). *The Millon Inventories: A Practitioner's Guide to Personalized Clinical Assessment* (Second Edition). The Guilford Press
- Neff, K. D. (2003). "The Development Of Validation Of A Scale To Measure Self Compassion." *Self and Identity*, 2(3), 223-250. Doi: 10.1080/15298860309027
- Neff, K. D., & Germer, C. (2017). Self-Compassion and Psychological Wellbeing. In J. Doty (Ed.) *Oxford Handbook of Compassion Science* (Chap. 27). Oxford University Press.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric Theory* (3rd Ed.). NewYork: Mcgraw-Hill.
- Öncü, Ş. (2015). "Psikoterapistin Merhameti." *Psikeart Dergisi*, 38, 30-33.
- Pommier, E. A. (2011). *The Compassion Scale*. Dissertation Abstracts International Section A: Humanities and Social Sciences, 72, 1174.
- Radey, M., & Figley, C. R. (2007). "The Social Psychology Of Compassion." *Clinical Social Work Journal*, 35(3), 207-214.

- Salazar, L. R. (2015). "Exploring The Relationship Between Compassion, Closeness, Trust, And Social Support In Same-Sex Friendships." *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1), 15-29.
- Sarıçam, H., & Adam Karduz, F. F. (2018). "Sosyal Medya Kullanım Bozukluğu Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması." *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 9(2), 116-135. doi:10.21031/epod.335607
- Sarıçam, H., & Akın, A. (2013). "Affedcilik Ölçeğinin Türkçe Formu: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması." *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 37-46. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/93158>
- Sarıçam, H., & Canatan, A. (2015). "The Adaptation, Validation, Reliability Process Of The Turkish Version Orientations To Happiness Scale." *Üniversitepark Bülten*, 4(1-2), 7-15. Doi: 10.12973/unibulletin.412.1
- Sarıçam, H., Çelik, İ., Güven, M., & Kanpolat, Y. E. (2014, Haziran). *Diğerkâmlık Ölçeğinin Geliştirilmesi Ve Psikometrik Özellikleri*. Uluslararası İnsani Değerlerin Yeniden İnşası Sempozyumunda sunulan sözlü bildiri, Atatürk Üniversitesi, Erzurum. Doi: 10.13140/RG.2.2.20461.64481
- Seligman, M. E., Steen, T. A., Park, N., & Peterson, C. (2005). "Positive Psychology Progress: Empirical Validation Of Interventions." *American Psychologist*, 60(5), 410-421. Doi: 10.1037/0003-066X.60.5.410
- Sprecher, S., & Fehr, B. (2005). "Compassionate Love For Close Others And Humanity." *Journal of Social and Personal Relationships*, 22(5), 629-651. Doi: 10.1177/0265407505056439
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (Sixth Edition). USA: Pearson Education Limited.
- Weng, H. Y., Fox, A. S., Shackman, A. J., Stodola, D. E., Caldwell, J. Z., Olson, M. C., ... & Davidson, R. J. (2013). "Compassion Training Alters Altruism And Neural Responses To Suffering." *Psychological Science*, 24(7), 1171-1180. Doi: 10.1177/0956797612469537

3RD INTERNATIONAL SYMPOSIUM OF EDUCATION AND VALUES

(3. Uluslararası Eğitim ve Değerler Sempozyumu-ISOEVA)

10 - 13 Ekim 2019 İstanbul/TÜRKİYE

BİLDİRİ TAM METİNLERİ SEMPOZYUM E-KİTABI